

Kiezen voor een “X”

Onderzoek naar de behoefte aan een non-binaire
geslachtsregistratie

Auteurs: Fayaaz Joemmanbaks en Hanneke de Graaf

30-04-2023

inhoud

Samenvatting	3
Summary	4
1 Inleiding	5
1.1 Doel onderzoek	5
2 Methode	6
2.1 Vragenlijst	6
2.2 Data management	7
3 Resultaten	8
3.1 Overweging geslachtsregistratie	8
3.2 Waarschijnlijkheid geslachtsregistratie	9
4 Conclusies	10
4.1 Beperkingen en vervolgonderzoek	11
Bijlage Vragenlijst: Kiezen voor een "X"	12

Zowel maatschappelijk als in de uitvoeringspraktijk bij gemeenten lijkt er een behoefte te bestaan om zonder tussenkomst van een rechter de geslachtregistratie op officiële documenten in een non-binaire optie ("X") te wijzigen. Momenteel is er geen inzicht in om hoeveel personen dit gaat. Dit onderzoek heeft als doel om in te schatten hoeveel personen overwegen hun geslachtsregistratie aan te passen via de gemeente, ten opzichte van de huidige weg via de rechter.

In het eerste kwartaal van 2023 is een vragenlijst afgenomen bij een representatieve steekproef van 12.253 personen van 16 jaar en ouder. Van de steekproef geeft 1.8% aan zich niet uitsluitend 'man' of 'vrouw', oftewel non-binair te voelen. Omgerekend gaat het om tussen de 233.000 en 306.000 personen van 16 jaar en ouder in de Nederlandse samenleving.

Verder blijkt uit de resultaten dat 6.4% van de steekproef (omgerekend tussen de 875.000 en 1.006.000 personen) overweegt hun geslachtsregistratie aan te passen in een "X" via de gemeente en dat 2.4% (omgerekend tussen de 321.000 en 394.000 personen) dit via de rechter overweegt. Daarnaast zegt 3.7% van de steekproef dat ze (zeer) waarschijnlijk daadwerkelijk hun geslachtsregistratie gaan aanpassen als dit via de gemeente mogelijk wordt. Dit gaat om omgerekend tussen de 481.000 en 583.000 personen van 16 jaar en ouder.

Uit dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat een aanzienlijke groep van zowel cis als trans personen overweegt voor een non-binaire optie ("X") te kiezen op officiële documenten.

Summary

Societal developments as well as implementation practices at municipalities have shown that there is a demand to change gender registration on official documents to a non-binary option ("X") without the intervention of a judge. Currently, there is no insight into how many people this concerns. This research aims to estimate how many people in the Netherlands are considering to change their gender registration via the municipality, in comparison with the current route via the court.

In the first quarter of 2023, a questionnaire was conducted amongst a representative sample of 12,253 people aged 16 years and older in the Netherlands. From the sample, around 1.8% indicated that they do not feel exclusively "male" or "female" but non-binary. This contains an estimation of between 230,000 and 300,000 people of 16 years and older in the Dutch population.

Furthermore, the results show that 6.4% of the sample (estimated between 875,000 and 1,000,000 people) considers changing their gender registration to an "X" via the municipality, compared to 2.4% (estimated between 320,000 and 390,000 people) who considers this via the court. In addition, 3.7% of the sample reports that it is (very) likely that they will actually change their gender registration if this becomes possible via the municipality. This contains an estimation of between 480,000 and 580,000 people of 16 years and older.

This research concludes that there is a considerable group of both cis and trans people who are considering the choice of a non-binary option ("X") on official documents.

De (maatschappelijke) aandacht voor trans en non-binaire personen is in de afgelopen jaren enorm toegenomen. Trans en non-binaire personen ervaren uitdagingen in de huidige systemen, onder andere in het aanpassen van hun geslachtsregistratie. In de uitvoeringspraktijk bij gemeenten lijkt er een behoefte te bestaan aan een non-binaire ('X') geslachtsvermelding.

Omdat er momenteel geen inzicht is in om hoeveel personen dit gaat, heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, directie Emancipatie aan Rutgers gevraagd om te onderzoeken hoeveel mensen de geslachtsregistratie op officiële documenten in een non-binaire optie zouden willen wijzigen. Het gaat dan bijvoorbeeld om een "X" in de geboorteakte en op het paspoort of rijbewijs.

1.1 Doel onderzoek

Inzicht in het aantal personen dat behoefte heeft aan een non-binaire geslachtsregistratie is van belang voor de onderbouwing van eventuele aanpassingen in de huidige wet- en regelgeving. Daarbij is van belang te weten hoeveel mensen overwegen hiervoor te kiezen via de huidige weg (via de rechter) of via een laagdrempelige route (zoals het gemeentehuis). Op dit moment moet iemand voor een 'X' in officiële documenten nog naar de rechter. Omdat dit wettelijk niet geregeld is, is het aan de rechter om in elke afzonderlijke zaak een besluit te nemen.

Een belangrijk doel van dit onderzoek is om een inschatting te maken hoeveel mensen daadwerkelijk een 'X' in hun paspoort gaan aanvragen als het mogelijk wordt om dit op het gemeentehuis te regelen.

Dit onderzoek geeft antwoord op de onderstaande vragen:

1. Hoeveel personen identificeren zich als non-binair?
2. Hoeveel personen overwegen te kiezen voor een non-binaire geslachtsregistratie via de huidige weg (via een rechterlijke uitspraak).
3. Hoeveel personen overwegen te kiezen voor een non-binaire geslachtsregistratie als de mogelijkheid er zou zijn via een aanvraag aan de balie van de burgerlijke stand, met een bedenktijd van 4 weken?
4. Hoeveel personen denken daadwerkelijk gebruik te zullen maken van de mogelijkheid van een non-binaire geslachtsregistratie via een aanvraag aan de balie van de burgerlijke stand, met een bedenktijd van 4 weken?

2 Methode

In dit onderzoek hebben wij een aantal vragen voorgelegd aan een representatieve steekproef van 12.253 personen van 16 jaar en ouder. Dataverzameling vond plaats van eind februari tot de tweede week van maart 2023. Voor het werven van de huidige steekproef is gebruik gemaakt van een panel. Tabel 1 bevat de samenstelling van de respondenten van dit onderzoek.

Tabel 1. Samenstelling steekproef

Toegewezen geslacht	N	%
Man	5719	49.4
Vrouw	6529	50.5
Onbekend	5	0.1
Genderidentiteit	N	%
Man	5620	48.3
Vrouw	6354	49.2
Tussen man en vrouw in	112	1.0
Zowel man als vrouw	34	0.3
Geen man en geen vrouw	66	0.6
Anders	30	0.3
Weet (nog) niet	37	0.4
Leeftijd	N	%
16 t/m 24	942	13.4
25 t/m 34	1876	15.6
35 t/m 49	2087	22.2
50 t/m 64	3855	25.5
65+	3493	28.3
Opleiding	N	%
Laag	2399	20.1
Midden	4648	40.3
Hoog	5206	39.6
Regio	N	%
Noord	1371	9.9
Oost	2615	21.1
West	5281	45.0
Zuid	2986	24.1

2.1 Vragenlijst

Om het in de inleiding geschetste onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn een aantal vragen opgesteld die werden voorgelegd aan respondenten. Ten eerste is de respondenten gevraagd naar hun toegewezen geslacht bij de geboorte en de huidige genderidentiteit. Daarnaast is respondenten gevraagd of ze een

aanpassing van de geslachtsregistratie zouden overwegen via de rechter, of via het gemeentehuis en hoe waarschijnlijk ze dit achtten via de laatst genoemde route. Hierbij zijn respondenten geïnformeerd over de gevolgen van het kiezen voor een “X” in de geboorteakte, het bevolkingsregister en officiële documenten. Het gaat hierbij om de kosten die het vervangen van officiële documenten (zoals paspoort of rijbewijs) met zich meebrengt en de onzekerheid of deze optie overal in het buitenland geaccepteerd wordt. De complete vragenlijst is te vinden in de bijlage.

2.2 Data management

Het aangeleverde databestand omvatte 12.253 compleet ingevulde vragenlijsten. Om de representativiteit te optimaliseren, is gewogen op leeftijd, (toegewezen) geslacht en opleiding.

Respondenten zijn op basis van hun toegewezen geslacht en huidige genderidentiteit opgedeeld in: i) **cisgender** (geheel identificeren met het toegewezen geslacht bij de geboorte), ii) **transgender** (de huidige genderidentiteit is tegengesteld aan het toegewezen geslacht bij de geboorte of tussen man of vrouw in, zowel man als vrouw, of geen man en geen vrouw). We gebruiken transgender als overkoepelend begrip voor het spectrum aan gender diverse personen, waaronder zowel binaire als non-binaire trans personen.

Op de vraag naar genderidentiteit waren een aantal niet serieus ingevulde antwoorden, waaronder ‘vogel’, ‘eend’ en ‘weerwolf’. Deze respondenten zijn ondergebracht in de categorie ‘onbekend’. Onder deze categorie vallen ook antwoorden die niet pasten in de bestaande categorieën, zoals ‘mens’ en ook personen waarvan het toegewezen geslacht bij de geboorte onbekend was. Aanvullende achtergrondkenmerken, waaronder leeftijd, opleiding en regio, zijn aangereikt vanuit bestaande gegevens van het panel.

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen zijn de belangrijkste uitkomsten omgerekend naar populatie aantallen. Dit is gedaan middels het 95% betrouwbaarheidsinterval: het werkelijke aantal ligt dan met 95% waarschijnlijkheid tussen de gegeven aantallen.

3 Resultaten

Tabel 2 geeft de samenstelling weer van respondenten, opgesplitst naar genderidentiteit. Zoals te zien in de tabel is het overgrote deel (97.0%) van de steekproef cisgender en een klein deel (2.2%) transgender. Van de transgender groep zien we dat de meeste (1.8%) zich non-binair voelen. Dit is een inschatting, aangezien de betreffende categorieën niet zijn uitgevraagd, maar we personen zelf hebben ingedeeld op basis van hun antwoorden. Van 0.7% van de steekproef is de genderidentiteit onbekend.

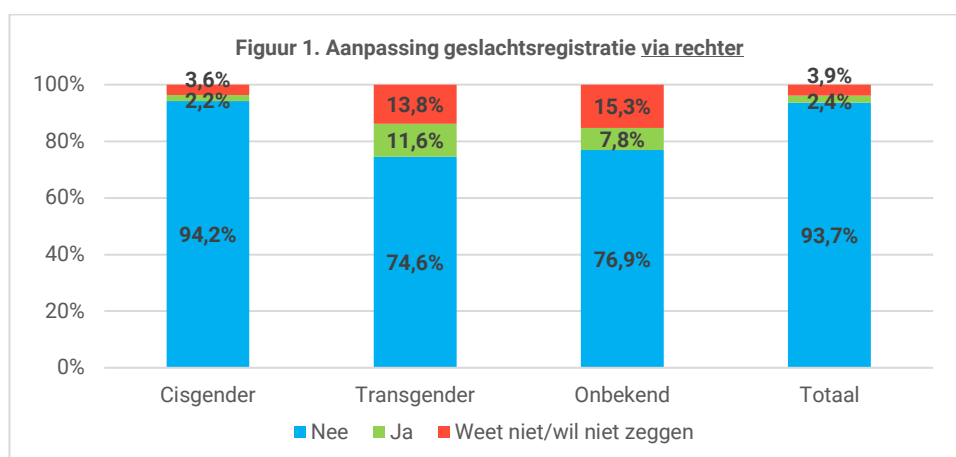
Tabel 2. Genderidentiteit respondenten

Cisgender	N	%
Cis man	5598	48.1
Cis vrouw	6335	48.9
Transgender	N	%
Trans man	21	0.2
Trans vrouw	18	0.2
Non-binair	212	1.8
Onbekend		
Totaal	12253	100

3.1 Overweging geslachtsregistratie

3.1.1 Geslachtsregistratie via rechter (huidige weg)

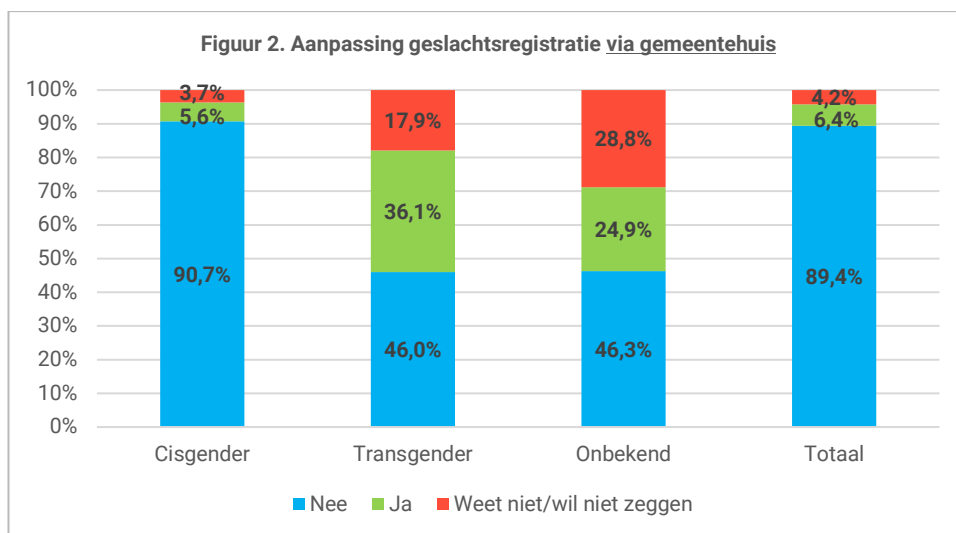
Zoals te zien in figuur 1 geeft 2.4% van de respondenten aan te overwegen hun geslachtsregistratie aan te passen in een 'X' via de rechter. Ongeveer 3.9% van de respondenten weet dit (nog) niet of wil het niet zeggen en de overgrote meerderheid (93.7%) overweegt het helemaal niet. Van de transgender personen zien we dat een relatief groot deel het overweegt, namelijk 11.6% geeft aan hun geslachtsregistratie aan te willen passen via de rechter. Tot slot zien we ook in de figuur dat een relatief grote groep personen wiens genderidentiteit onbekend is (15.3%) (nog) niet weet of niet wil zeggen of ze dit overwegen via deze route.

3.1.2 Geslachtsregistratie via gemeentehuis

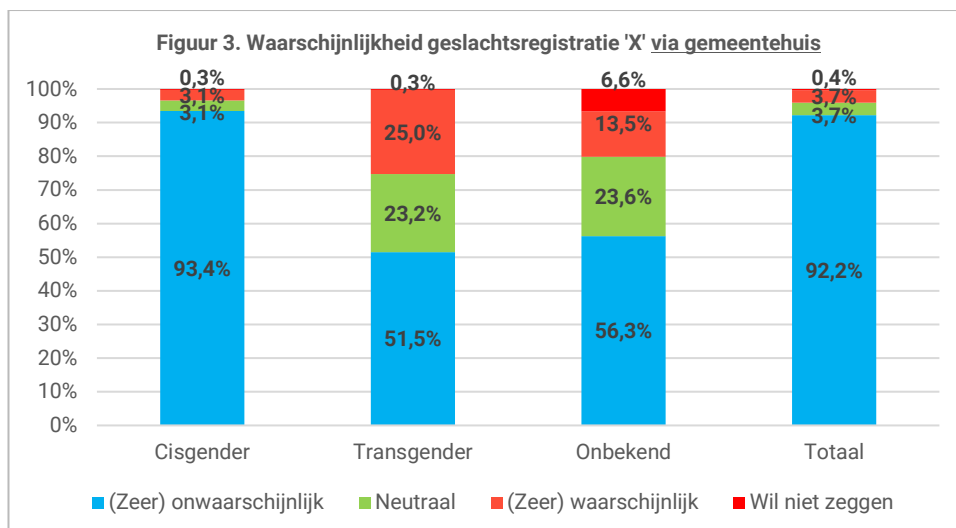

Figuur 2 laat zien dat meer personen, namelijk 6.4% van de respondenten, overwegen om hun geslachtsregistratie aan te passen als dit mogelijk wordt via de balie van het gemeentehuis, dan wanneer dit via de rechter gaat. Van de groep transgender personen zien we dat ruim een derde (36.1%) deze keuze overweegt; dat is bijna 3 keer zo vaak dan bij de route via de rechter. Tegelijkertijd zien we ook hier dat er een relatief grote groep is die het (nog) niet weet of niet willen zeggen, namelijk iets meer dan een kwart (28.8%) van de personen wiens genderidentiteit onbekend is en iets minder dan een vijfde (17.9%) van de transgender personen.

3.2 Waarschijnlijkheid geslachtsregistratie

Tot slot hebben we ook gevraagd hoe waarschijnlijk respondenten het achten hun geslachtsregistratie daadwerkelijk aan te passen als dat aan de balie van het gemeentehuis kan. Zoals te zien in figuur 3, geeft ongeveer 3.7% van de respondenten aan dit (zeer) waarschijnlijk te willen doen. Van de transgender personen geeft een kwart (25.0%) aan dit (zeer) waarschijnlijk te zullen doen. Tot slot zien we dat bijna een kwart van de transgender personen (23.2%) en personen wiens genderidentiteit onbekend is (23.6%) hier neutraal in staat.

4 Conclusies

Dit onderzoek is in Nederland het eerste onderzoek naar het aantal personen dat behoefte heeft om zonder tussenkomst van een rechter de geslachtsregistratie op officiële documenten in een non-binaire optie ("X") te wijzigen. Het doel van dit onderzoek was om in te schatten hoeveel mensen daadwerkelijk een 'X' in de geslachtsregistratie gaan aanvragen als het mogelijk wordt dit aan de balie van het gemeentehuis te regelen. Hieronder een overzicht van de belangrijkste bevindingen.

Bijna 2% van de populatie voelt zich niet uitsluitend 'man' of 'vrouw'

Uit dit onderzoek komt naar voren dat ongeveer 1.8% van de steekproef zich niet uitsluitend identificeert met de binaire categorieën 'man' of 'vrouw'. Omgerekend gaat het om tussen de 233.000 en 306.000 personen van 16 jaar en ouder in Nederland. Deze personen noemen wij non-binair. Van de personen die zich wel als 'man' of 'vrouw' identificeren, is ongeveer 97% cisgender (geheel identificerend met toegewezen geboorte geslacht) en 0,4% transgender (geheel niet identificerend met het geslacht toegewezen bij geboorte).

Bijna 1 miljoen Nederlanders overweegt non-binaire geslachtsregistratie via gemeentehuis

De optie om de aanpassing van een geslachtsregistratie aan te vragen aan de balie van het gemeentehuis is een stuk populairder dan de route via de rechter. Ruim 6.4% van de steekproef overweegt dit te zullen doen via het gemeentehuis. Omgerekend gaat het om tussen de 874.000 en 1.006.000 personen van 16 jaar en ouder. Daartegenover overweegt 2.4% van de steekproef (omgerekend tussen de 321.000 en 394.000 personen) deze aanpassing via de rechter aan te vragen. De route via de rechter bestaat al. Hoeveel mensen gebruik hebben gemaakt van deze optie is onbekend, maar vergelijkbaar met de optie via de gemeente ligt dit waarschijnlijk een stuk lager dan het aantal mensen die dit zou overwegen. Onder transgender personen is de behoefte aan een non-binaire geslachtsaanpassing groter. Binnen deze groep overweegt ruim een derde (36.1%) dit bij de gemeente aan te vragen.

Ook deel cisgender personen heeft behoefte aan een non-binaire geslachtsregistratie

Ook is er gekeken hoe waarschijnlijk personen het achten dat ze daadwerkelijk naar de gemeente zullen gaan om hun geslachtsregistratie aan te passen, als dat mogelijk wordt. In totaal geeft 3.7% van de respondenten aan dit (zeer) waarschijnlijk te zullen doen. Dit gaat omgerekend om tussen de 481.000 en 583.000 personen van 16 jaar en ouder. Van de transgender personen geeft 25% aan dit (zeer) waarschijnlijk te zullen doen. Onder cisgender personen is dit percentage veel lager, maar toch geeft ook nog 3,1% van deze groep dat ze dit (zeer) waarschijnlijk te zullen doen. En omdat er in verhouding veel meer cisgender personen dan transgender personen zijn, zal het aantal cisgender mensen die denkt de geslachtsregistratie te zullen aanpassen in absolute aantallen groter zijn dan het aantal transgender personen.

Veel mensen twijfelen over aanpassing geslachtsregistratie

Tot slot valt in dit onderzoek op dat er vooralsnog een relatief grote groep is die

(nog) niet weet, of niet wil zeggen wat hun overweging is voor een aanpassing van de geslachtsregistratie, ongeacht of dit via de gemeente (4.2%) of via de rechter (3.9%) gaat. We zien dit voornamelijk onder personen wiens genderidentiteit onbekend is, respectievelijk 28.8% en 15.3%. Deze kleine groep blijft in dit onderzoek buiten beeld, aangezien er weinig bekend is over de beweegredenen van hen.

4.1 Beperkingen en vervolgonderzoek

Dit onderzoek kent enkele beperkingen die we graag onder de aandacht brengen.

Een hele kleine groep lijkt de vraag naar gender niet serieus te hebben ingevuld. Deze personen zijn samen met personen waarvan de genderidentiteit of het toegewezen geslacht onbekend zijn onder de categorie 'onbekend' geplaatst. Omdat deze groep uit personen met verschillende genderidentiteiten bestaat, zijn de uitkomsten voor deze categorie lastig te duiden.

Een tweede beperking is dat we van de groep die twijfelt over wijzigingen in de geslachtsregistratie niet weten wat ze uiteindelijk zullen doen. Dit is een aanzienlijke groep. Mogelijk hebben we hierdoor een kleine onderschatting, omdat een deel van deze groep uiteindelijk wel zal kiezen voor het aanpassen van hun geslachtsregistratie in een "X".

Andersom geldt ook dat personen die nu aangeven dat ze zeer waarschijnlijk naar de gemeente zullen gaan om de geslachtsregistratie aan te passen, dit mogelijk toch niet zullen doen. We hebben in de vragenlijst zo goed mogelijk omschreven wat de wijziging in de geslachtsregistratie inhoudt: een wijziging in de geboorteakte, het bevolkingsregister en officiële documenten. Desondanks kan het zijn dat respondenten denken dat dit in één keer kan worden geregeld bij het vervangen van een paspoort of rijbewijs. Zij onderschatten dan de moeite die het kost om dit te wijzigen en schatten hierdoor de kans dat ze dit gaan doen mogelijk te hoog in.

Vervolgonderzoek zou in kaart kunnen brengen wat de redenen zijn dat personen hun geslachtsregistratie eventueel willen laten aanpassen. Hierdoor kan de 'onbekende' categorie ook beter in beeld gebracht worden. Dan zouden we nog beter in beeld kunnen krijgen hoeveel mensen deze stap ook uiteindelijk gaan zetten.

Bijlage Vragenlijst: Kiezen voor een “X”

Waarover gaan deze vragen?

Hoe denk jij over de mogelijkheden voor een neutrale optie voor geslacht (bijvoorbeeld een ‘X’) op officiële documenten? Voorbeelden van officiële documenten zijn het paspoort of een rijbewijs. De vragen zijn voor iedereen van 16 jaar en ouder.

Waarom doen we hier onderzoek naar?

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wil graag weten of mensen behoefte hebben aan een neutrale optie voor geslacht in hun paspoort of rijbewijs. Ook willen ze weten hoeveel mensen voor de neutrale optie zouden kiezen via een rechter of bij het gemeentehuis. De resultaten kunnen gebruikt worden voor hoe dit in de toekomst geregeld wordt.

Vertrouwelijk

Jouw antwoorden worden vertrouwelijk behandeld. Alleen de onderzoekers zien alle antwoorden. Zij kunnen niet zien welke antwoorden van jou zijn. Het invullen duurt maximaal 2 minuten.

GeslachtGeb (A1)

Hoe ben je bij je geboorte ingeschreven bij de gemeente?

1. Als man (M)
2. Als vrouw (V)
3. Onbekend (O)

GeslachtGev (A2)

Wat ben je volgens je gevoel?

>>Je gevoel kan anders zijn dan hoe je bent geboren.<<

1. Een man
2. Een vrouw
3. Tussen een man en een vrouw in
4. Zowel een man als een vrouw
5. Geen man en ook geen vrouw
6. Anders, namelijk.....
7. Weet ik (nog) niet

De volgende vragen gaan over de mogelijkheid te kiezen voor een neutrale optie voor geslacht (bijvoorbeeld een ‘X’) in de geboorteakte en het bevolkingsregister en officiële documenten, zoals een paspoort.

Dit heeft gevolgen:

- i) Het vervangen van een paspoort of rijbewijs kost geld
- ii) Het is niet zeker of documenten met een neutrale optie voor geslacht overal in het buitenland worden geaccepteerd

Nonbinrecht (A3)

Als je nu je geslacht wilt wijzigen naar een neutrale optie in officiële documenten, dan ga je naar de rechter. Er is hiervoor nog geen wettelijke regeling. De rechter kan direct een besluit nemen, maar hier ook mee wachten tot er een regeling is.

Zou je overwegen je geslacht te wijzigingen in een neutrale optie (een 'X'), als dat via de rechter gaat?

1. Nee
2. Ja
3. Weet ik (nog) niet
4. Wil ik niet zeggen

Nonbingem (A4)

Misschien wordt het in de toekomst mogelijk om je geslacht in officiële documenten te wijzigen naar een neutrale optie aan de balie van het gemeentehuis. Het wordt dan dus makkelijker. Je hebt dan een bedenktijd van 4 weken.

Zou je overwegen je geslacht te wijzigingen in een neutrale optie (een 'X'), als dat aan de balie van de gemeente kan?

1. Nee
2. Ja
3. Weet ik (nog) niet
4. Wil ik niet zeggen

Nonbindaadw (A5)

Stel dat het mogelijk wordt om je geslacht in een neutrale optie te wijzigen aan de balie van het gemeentehuis.

Hoe waarschijnlijk is het dat je je geslacht in officiële documenten gaat laten wijzigen in een neutrale optie, als dat aan de balie van de gemeente kan?

1. Zeer onwaarschijnlijk
2. Onwaarschijnlijk
3. Neutraal
4. Waarschijnlijk
5. Zeer waarschijnlijk
6. Wil ik niet zeggen